

Asia: VN/7028/2026

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta annetun lain ja arvonlisäverolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

SVA kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää lausuntonaan hallituksen esitysluonnoksesta arvonlisäverolakia koskien seuraavaa.

1 Yleistä

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi arvonlisäverolain 7 §:ää siten, että lain kohtaan lisättäisiin huoltovarmuusrahasto, jotta huoltovarmuusrahasto olisi erikseen verovelvollinen liiketoiminnan muodossa tapahtuvasta materiaaliseen varautumiseen liittyvästä toiminnasta. Samalla säännöksestä poistettaisiin Huoltovarmuuskeskus, joka valtion virastoksi muuttamisen jälkeen katsotaan arvonlisäverotuksessa osaksi valtiota. Lakien on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.5.2026. Lausuntopyynnössä on esitetty, että muutoksen vaikutukset olisivat rajoitetut, jonka vuoksi tavanomaista lyhyempi vain viikon lausuntoaika olisi perusteltua.

Lakimuutos liittyy 1.4.2026 voimaantulevaan huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta annettuun lakiin (107/2026), jäljempänä huoltovarmuuslaki. Huoltovarmuuslain tullessa voimaan huhtikuun alussa 2026 Huoltovarmuuskeskuksesta muodostetaan valtion talousarviotalouteen kuuluva virasto. Huoltovarmuuslain mukaisesti huoltovarmuusrahasto on puolestaan huoltovarmuuskeskuksen hoidossa oleva valtion talousarviotalouden ulkopuolinen rahasto. Huoltovarmuusrahasto tulee harjoittamaan merkittävässä laajuudessa sellaista toimintaa, jota arvonlisäverotuksessa pidetään arvonlisäverollisena liiketoimintana. Huoltovarmuusrahasto ei voisi vähentää arvonlisäverollista liiketoimintaan varten tekemiinsä hankintoihin sisältyvää arvonlisäveroa, jos rahastoa pidettäisiin 1.4.2026 alkaen arvonlisäverotuksessa osana Suomen valtiota, eikä tästä erillisenä ja itsenäisenä arvonlisäverovelvollisena.

2 Kommentit lakiesitysluonnokseen

SVA pitää erittäin valitettavana, että huoltovarmuuslain valmistelun aikana ei ole selvitetty huoltovarmuuslain voimaantulon vaikutuksia arvonlisäverotukseen. Tämän seurauksena nyt äärimmäisen lyhyellä valmisteluajalla pyritään paikkaamaan tätä puutetta ja esitetään samalla, että arvonlisäverolain muutoksessa kysymys olisi lähinnä vain teknisestä arvonlisäverovelvollisuusaseman tarkistamisesta.

SVA:n käsityksen mukaan arvonlisäverolain muuttaminen on välttämätöntä. Tällä on olennainen ja merkittävä vaikutus erityisesti huoltovarmuusrahastoon, sen toimintaan, arvonlisäveroasemaan ja arvonlisäveron vähennysoikeuteen.

Huoltovarmuusrahastosta tulee Suomessa ensimmäinen itsenäiseksi ja Suomen valtiosta erilliseksi arvonlisäverovelvolliseksi määriteltävä valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto. Rahasto ei ole myöskään luonteeltaan oikeushenkilö. Jo näistä poikkeuksellisista lähtökohdista johtuen olisi ollut välttämätöntä, että rahaston arvonlisäveroasemaa ja arvonlisäverotuksellista toimintamallia olisi arvioitu varsinaisen huoltovarmuuslain valmistelun yhteydessä.

Arvonlisävero-oikeudellisesti arvioiden huhtikuun alussa 2026 muodostuva tilanne, jossa huoltovarmuusrahaston arvonlisäveroasemasta ei ole säädetty mitään ja jossa Huoltovarmuuskeskuksesta syntyy valtion virasto 1.4.2026, vaikkakin Huoltovarmuuskeskus olisi arvonlisäverolain sanamuodosta johtuen tästä huolimatta ilmeisesti yhä valtiosta erillinen arvonlisäverovelvollinen, on yksiselitteisesti epäselvä.

Näistä lähtökohdista, ja menemättä niihin mahdollisesti taloudellisesti merkittäviin arvonlisäveroaiikutuksiin, mitä tällaisessa tilanteessa ainakin periaatteessa voisi Huoltovarmuuskeskukselle tai huoltovarmuusrahastolle aiheutua, SVA pitää tarkoituksenmukaisena, että lopullisessa hallituksen esityksessä selväsanaisesti lausuttaisiin, että

- arvonlisäverolakiin (myöhässä) tehtävän lain muutoksen seurauksena, Huoltovarmuuskeskukselle tai huoltovarmuusrahastolle ei aiheudu mitään arvonlisäveroseuraamuksia;
- huoltovarmuusrahastolla on huhtikuun 2026 aikana tekemistään verolliseen liiketoimintaan liittyvistä hankinnoista arvonlisäveron vähennysoikeus siitä riippumatta, miten lain voimaantulo lopulta toteutetaan, ja mistä päivästä lukien huoltovarmuusrahasto merkitään itsenäisesti arvonlisäverovelvolliseksi;
- arvonlisäverollisessa liiketoiminnassa käytettävän omaisuuden ”siirtyminen” nykyisin arvonlisäverovelvolliseksi merkityltä Huoltovarmuuskeskukselta, joka on voinut vähentää näihin hankintoihin sisältyneen arvonlisäveron, uudella Y-tunnuksella toimivalle ja eri verosubjektina pidettävälle huoltovarmuusrahastolle ei aiheuta arvonlisäveroseuraamuksia, koska kysymys on arvonlisäverotuksessa arvonlisäverolain 19 c §:ään rinnastuvasta siirrosta toimintaa jatkavalle verovelvolliselle tai ns. nimenmuutokseen rinnastettavasta tilanteesta.

SVA:n näkemykseen mukaan arvonlisäverotuksen näkökulmasta arvioiden olisi perusteltua harkita, että arvonlisäverolakia koskevaa muutosta sovellettaisiin takautuvasti 1.4.2026 alkaen. Tämä olisi mahdollista todeta suoraan lakiesityksessä.

Kankaanpää Jukka-Pekka
Suomen Veroasiantuntijat ry